

Právna analýza vo veci zákonnosti vyžadovania údajov o počte prípadov odmietnutia povinného očkovania regionálnymi úradmi verejného zdravotníctva od poskytovateľov zdravotnej starostlivosti

A. Právna otázka

1. Právna situácia

Poskytovatelia zdravotnej starostlivosti podľa § 4 zákona č. 578/2004 Z.z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len "Zákon o poskytovateľoch") sú povinní vyplňať Tabuľky, obsahujúce okrem iného aj údaje o počte odmietnutí povinného očkovania podľa druhu povinného očkovania kvôli kontrole očkovania regionálnymi úradmi verejného zdravotníctva („ďalej len RÚVZ“).

2. Právna otázka

Je vyžadovanie a poskytovanie týchto údajov opísané v právnej situácii v bode 1 v súlade so zákonom č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „Zákon o ochrane verejného zdravia“)?

B. Právna analýza

1. Znenie § 5 a § 6 Zákona o ochrane verejného zdravia

§ 5

Úrad verejného zdravotníctva

(4) Úrad verejného zdravotníctva

c) plánuje, koordinuje a určuje rozsah kontroly prenosných ochorení,

§ 6

Regionálne úrady verejného zdravotníctva

(3) Regionálny úrad verejného zdravotníctva

b) riadi, usmerňuje a kontroluje epidemiologickú bdelosť prenosných ochorení a plnenie imunizačného programu

(6) Regionálny úrad verejného zdravotníctva v sídle kraja okrem činností uvedených v odseku 3

d) vykonáva a vyhodnocuje kontrolu zaočkovanosti na úrovni kraja.

2. Súvisiace ustanovenia

Zákon o ochrane verejného zdravia vo svojom § 5 ods. 4 písm. c) stanovuje, že Úrad verejného zdravotníctva (ďalej len „ÚVZ“) plánuje, koordinuje a taktiež určuje rozsah kontroly prenosných ochorení a taktiež § 6 ods. 3 písm. b) tohto Zákona priznáva RÚVZ oprávnenie, ktoré je zároveň aj povinnosťou, kontrolovať plnenie imunizačného programu a ods. 6 písm. d) ukladá RÚVZ v sídle kraja taktiež povinnosť kontrolovať zaočkovanosť na úrovni kraja.

Z uvedených zákonných ustanovení vyplýva, že RÚVZ koná v medziach zákona, ak vyžaduje údaje o počte prípadov odmietnutia povinného očkovania, ktoré možno považovať za neoddeliteľnú súčasť výkonu svojej povinnosti, teda kontroly zaočkovanosti, s ktorou tieto údaje majú súvis.

Vyhláška č. 585/2008 Z.z. ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prevencii a kontrole prenosných ochorení (ďalej len „Vyhláška“) obsahuje vo svojom § 14 ustanovenie o kontrole očkovania.

Vydanie Vyhlášky 585/2008 Z.z. umožňuje § 62 písm. a) Zákona o ochrane verejného zdravia, ktorý vo svojej blanketnej norme dáva *ministerstvu mandát „ustanoviť všeobecne záväznými právnymi predpismi podrobnosti o prevencii a kontrole prenosných ochorení“*.

V súlade s čl. 123 Ústavy Slovenskej republiky môžu Ministerstvá a iné orgány štátnej správy, ak sú na to splnomocnené zákonom vydávať všeobecne záväzné právne predpisy na základe zákonov a v ich medziach. Tieto všeobecne záväzné právne predpisy sa vyhlasujú spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Konkrétne § 14 Vyhlášky ustanovuje vo svojom ods. 1, že „*Lekár, ⁹⁾ ktorý vykonáva očkovanie, zasiela do 15. dňa mesiaca nasledujúceho po vykonaní očkovania údaje o pravidelnom povinnom očkovaní v určenej elektronickej podobe podľa prílohy č. 5 regionálnemu úradu. Pri kontrole očkovania sleduje regionálny úrad v zdravotníckom zariadení ambulantnej zdravotnej starostlivosti najmä*

...
g) počet odmietnutí povinného očkovania podľa druhu povinného očkovania,
...“

Toto ustanovenie Vyhlášky možno chápať vo vzťahu k RÚVZ a k jeho povinnosti sledovať pri kontrole očkovania *najmä počet odmietnutí povinného očkovania podľa druhu očkovania*, ako určenie podrobnosti ohľadne jeho zákonom stanovenej povinnosti kontrolovať zaočkovanosť a plnenie imunizačného programu. Vyhláška je totiž vydaná práve za účelom určenia podrobnosti o prevencii a kontrole prenosných ochorení a v tomto prípade je splnená aj podmienka, že Vyhláška nepresahuje rámec zákona, teda neustanovuje novú povinnosť, len určuje podrobnosti ako má RÚVZ plniť svoje zákonné povinnosti.

Opačná situácia je v prípade povinnosti lekára zasielať do 15. dňa mesiaca nasledujúceho po vykonaní očkovania údaje o pravidelnom povinnom očkovaní v určenej elektronickej podobe. Ide o povinnosť lekára, ktorá nie je bližšie upresnená v Zákone o ochrane verejného zdravia a ani v inom zákone platnom a účinnom na území Slovenskej republiky, preto je možné vysloviť istú pochybnosť o jej zákonnom rámci. O tejto pochybnosti by však museli rozhodovať príslušné súdy a prijať interpretáciu tohto ustanovenia ústavne konformným spôsobom, alebo požiadať Ústavný súd SR o odpoveď na tieto otázky v konaní.

Rovnaká situácia je aj v prípade povinnosti lekára oznámiť RÚVZ „každé odmietnutie povinného očkovania“ ustanovuje aj Vyhláška a to konkrétne v § 13 ods. 5.

Otázka súladu Zákona o ochrane verejného zdravia a Vyhlášky 585/2008 Z.z. sa teda môže javiť ako právne nejasná.

Ako sme už spomenuli, v súlade s čl. 123 Ústavy Slovenskej republiky môžu Ministerstvá a iné orgány štátnej správy, ak sú na to splnomocnené zákonom vydávať všeobecne záväzné právne predpisy na základe zákonov a v ich medziach. Tieto všeobecne záväzné právne predpisy sa vyhlasujú spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

To znamená, že všeobecne záväzné právne predpisy Ministerstiev a iných orgánov štátnej správy nesmú obsahovať ustanovenia, ktoré by presahovali rámec zákona, na vykonanie ktorého sú určené.

§ 13 ods. 5 Vyhlášky však ustanovuje lekárovi túto oznamovaciu povinnosť: „Lekár, ktorý poskytuje všeobecnú ambulantnú starostlivosť pre dospelých a lekár, ktorý poskytuje všeobecnú ambulantnú starostlivosť pre deti a dorast, s ktorým má osoba uzatvorenú dohodu o poskytovaní zdravotnej starostlivosti,¹³⁾ alebo ním poverená sestra, písomne oznámi termín povinného očkovania osobe alebo jej zákonnému zástupcovi. Ak sa má vykonať mimoriadne očkovanie, pri nebezpečenstve z omeškania možno oznámenie vykonať aj inou formou. Ak sa osoba, ktorá má byť očkovaná, nedostaví na povinné očkovanie ani v náhradnom termíne, na ktorý bola pozvaná preukázateľným spôsobom, lekár oznámi túto skutočnosť regionálnemu úradu; lekár oznámi regionálnemu úradu každé odmietnutie povinného očkovania. Ak očkovanie vykoná iný lekár, je povinný písomne informovať o vykonanom očkovaní lekára, s ktorým má osoba uzatvorenú dohodu o poskytovaní zdravotnej starostlivosti.“

Ako možno vidieť, vyhláška ustanovuje lekárom nové povinnosti, ktoré nie sú uvedené v Zákone o ochrane verejného zdravia ani v inom zákone, čo je v zjavnom nesúlade s Ústavou Slovenskej republiky, a jej čl. 13, ods. 1 „Povinnosti možno ukladať a) zákonom alebo na základe zákona, v jeho medziach a pri zachovaní základných práv a slobôd“

Z uvedeného ustanovenia explicitne vyplýva, že povinnosti možno ukladať zákonom alebo na základe zákona, v jeho medziach a pri zachovaní základných práv a slobôd, teda v žiadnom prípade nie podzákoným právnym predpisom, ktorým je aj Vyhláška 585/2008 Z.z.

Uvedené potvrdil aj Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 100/02 z 30. januára 2003, v zmysle ktorého „podzákoné normatívne právne akty, vykonávacie právne predpisy musia rešpektovať ústavný princíp ukladania povinností uvedený v čl. 13

ods. 1 písm. a) ústavy, podľa ktorého povinnosti musia byť uložené vždy v medziach zákona (tiež v rámci alebo v rozsahu zákona)."

„Nerešpektovanie uvedeného príkazu, povinnosti ukladať zákonom alebo na základe zákona, v jeho medziach a pri zachovaní základných práv a slobôd vyplývajúceho z čl. 13 ods. 1 písm. a) ústavy, by znamenalo negáciu zvrchovanosti zákona, a tým popretie samotného princípu právneho štátu."

Jedna vec je, že RÚVZ môžu takéto údaje vyžadovať (k čomu sme dospeli na začiatku tejto právnej analýzy), avšak druhá otázka, na ktorú je potrebné si odpovedať, znie, či aj poskytovateľom zdravotnej starostlivosti Zákon ukladá povinnosť takéto údaje poskytovať.

Aj napriek vyššie uvedenému konštatovaniu o nesúlade Zákona o ochrane verejného zdravia a Vyhlášky, možno nájsť odpoveď na uvedenú otázku v Zákone o ochrane verejného zdravia, a to konkrétne v § 52 ods. 5, ktorého písm. f) ukladá poskytovateľom zdravotnej starostlivosti a zdravotníckym pracovníkom povinnosť „poskytovať úradu verejného zdravotníctva a regionálnemu úradu verejného zdravotníctva údaje súvisiace s prevenciou prenosných ochorení v zdravotníckom zariadení."

Taktiež v § 52 ods. 5 písm. g) Zákona o ochrane verejného zdravia je ustanovená povinnosť poskytovateľov zdravotnej starostlivosti a zdravotníckych pracovníkov „poskytovať úradu verejného zdravotníctva a regionálnemu úradu verejného zdravotníctva na plnenie ich úloh informácie a ďalšie údaje, ktoré majú k dispozícii alebo sú oprávnené ich zisťovať alebo vyžadovať." Toto zákonné ustanovenie

Ako z uvedeného vyplýva, na to, aby mohol RÚVZ zo zákona plniť niektoré svoje úlohy, sú poskytovatelia zdravotnej starostlivosti povinní poskytnúť ÚVZ a RÚVZ súčinnosť spočívajúcu v poskytovaní údajov súvisiacich s prevenciou prenosných ochorení alebo iných údajov alebo informácií, ktoré majú k dispozícii alebo sú oprávnení ich zisťovať alebo vyžadovať, a to na plnenie úloh ÚVZ a RÚVZ, medzi ktoré, ako sme už spomínali, patrí aj kontrola plnenia imunizačného programu a zaočkovanosti.

Povinnosť poskytovateľov zdravotnej starostlivosti poskytovať údaje o počte odmietnutí očkovania teda možno napokon subsumovať pod zákonné ustanovenie § 52 ods. 5 písm. f) a g).

Táto povinnosť poskytovateľov zdravotnej starostlivosti je zdôraznená a sprísnená aj skutočnosťou, že v prípade jej porušenia dochádza k uplatneniu ďalšieho zákonného ustanovenia, a to konkrétne § 57 ods. 43 Zákona o ochrane verejného zdravia, podľa ktorého: *„Správneho deliktu na úseku verejného zdravotníctva sa dopustí poskytovateľ zdravotnej starostlivosti, ak poruší niektorú z povinností podľa § 52 ods. 5."*

Práve poskytnutie spomínaných údajov poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti a zdravotníckymi pracovníkmi ÚVZ a RÚVZ je obsahovou náplňou § 52 ods. 5.

Následne v nadväznosti na § 57 ods. 46 Zákona o ochrane verejného zdravia *„Príslušný orgán verejného zdravotníctva uloží pokutu*

a) od 165 eur do 16 596 eur za správne delikty podľa odsekov 1 až 21, 34 až 36 a 38 až 44.

Ako dôsledok porušenia povinností poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti podľa § 52 ods. 5 nemožno, nakoľko ide o správny delikt, teda vylúčiť pokutu od 165 eur až do výšky 16 596 eur.

C. Právny záver

Poskytovanie údajov o počte odmietnutí očkovania opísané v právnej situácii má právny podklad v zákone č. 355/2007 Z.z o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Problémom by bolo poskytovanie osobných údajov poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti, ale pri požiadavke RUVZ na anonymné štatistické nahlásenie počtu odmietnutí očkovania sme nenašli zákonný titul na odmietnutie.

Nie je teda možné vylúčiť, že neposkytnutie takýchto údajov by bolo porušením ustanovení zákona č. 355/2007 Z. z.

Práve pod vplyvom sankcie sú poskytovatelia povinní poskytovať ÚVZ a RÚVZ súčinnosť pri plnení ich úloh, aj poskytovaním údajov, ktoré majú k dispozícii alebo sú oprávnené ich zisťovať alebo vyžadovať.

Je však zrejmé, že poskytovanie týchto údajov spolu s ďalšími informáciami predstavuje pre poskytovateľov zdravotnej starostlivosti a zdravotníckych pracovníkov väčšiu a neprimeranú záťaž v oblasti administratívy či percentuálnych výpočtoch odmietnutí očkování, ktorá si vyžaduje nielen viacej administratívnych úkonov, ale aj času, ktorý by mohol byť venovaný prioritnej činnosti a to poskytovaniu zdravotnej starostlivosti pacientom.

Taktiež ide o novú povinnosť, ktorá však nie je nijakým spôsobom finančne ohodnotená, preto považujeme za mimoriadne dôležité, aby ÚVZ a RÚVZ veľmi citlivo zvažoval aké informácie, v akom rozsahu bude vyžadovať, inak by mohlo dôjsť k zneužívaniu práva a k šikanóznemu správaniu vo vzťahu k poskytovateľom.

**JUDr. Mgr. Anton Chromík, PhD.
Advokát**